

In memoriam: Willem de Boer (1948-2018)

Willem werd op 20 december 1948 geboren in het hart van Alkmaar. Hij groeide op tussen de boeken, want zijn vader was de eigenaar van een van de beste boekenzaken van de stad en omstreken. Willem volgde pianolessen en hij bleek heel muzikaal. Naast het gebruikelijke klassieke repertoire improviseerde hij op Jazz- en popmelodieën en bedacht hij zelf composities.

Toen Willem naar het Klein Seminarie ging richtte hij op 14-jarige leeftijd een van de eerste jongerenkoren van Nederland op. Begeleid door een ensemble met drums, viool, piano, dwarsfluit en gitaar hielden zij beatmissen op het seminarie. Dat was direct na afloop van het Tweede Vaticaans Concilie. Willem liet er dus geen gras over groeien en bracht de veranderingen direct in praktijk. Samen met zijn mede-student Kees van Rooijen schreef hij Nederlandstalige liturgische liederen op populaire muziek en voerde die uit, tot groot enthousiasme van de andere priesterstudenten. Het leverde veel controverse op bij de leiding van het seminarie maar die ging de jonge Willem niet uit de weg.

Na het klein Seminarie ging Willem theologie studeren. Zijn afstudeerscriptie ging over de Heilige Bernardus van Clairvaux, een kerkvernieuwer die onvermoeibaar reisde en ondernemend was. St. Bernardus predikte een veel minder verstandelijk en afstandelijk, maar juist directer geloof binnen de Katholieke Kerk via Jezus met Maria als bemiddelaar. Dit persoonlijke karakter typeert ook Willem als mens en gelovige.

Na zijn studie werd Willem docent Godsdienst op een MTS in Alkmaar. In 1977 werd de federatie van Katholieke Centra voor Levensvorming te Utrecht (KCL) opgericht. Willem werd de directeur en verhuisde naar Culemborg waar hij de rest van zijn leven zou wonen. De KCL was een tweemans-bureau met als doel het Katholiek Jeugdwerk in de provincies meer te laten samenwerken. Willem wilde echter de kleine KCL ontwikkelen tot een projectbureau dat zelf landelijke projecten kon ontwikkelen en uitvoeren.

In 1989 was Willem betrokken bij de organisatie van het eerste Nationale Korenfestival in Rijsbergen; hij zat in de jury. Willem had geen rijbewijs en deed alles met het openbaar vervoer. Na afloop van het festival reed hij dus met de bus naar het station van Breda om de trein te pakken naar huis. Hij zag mij en ging direct naast me zitten om een praatje te maken omdat hij me herkende als dirigent van JK Maranatha uit Nijmegen. Op het station gingen we uit elkaar. Dat was de eerste keer dat ik hem ontmoette.

Willem was de trekker van het vernieuwende project 'Adem en Hartslag' (1992), Liturgische liederen voor jongerenkoor gecomponeerd door popmusici met onder meer 'Vuur van de Enige' en 'Om het geheim'. Dit project werd een enorm succes. Daarna lukte het Willem na jarenlang lobbyen eindelijk toestemming te krijgen van de provinciale bureaus om een landelijk steunpunt voor jongerenkoren op te richten. Hij kreeg financiering voor twee jaar en zocht een projectmedewerker om dit te doen. Het was oktober 1994. Ik las de advertentie, nam de telefoon en belde het nummer. Willem nam op en wist ogenblikkelijk wie ik was. Typisch Willem. Dat was de tweede keer dat ik hem sprak.

Ik werd aangenomen als projectmedewerker om het landelijk steunpunt vorm te geven. Mijn eerste werkdag (een dinsdag) belde ik in Utrecht bij de KCL op de Catherijnesingel aan. Willem deed open met een grijns en bood me een kop koffie aan. Na een kort praatje liet hij me mijn bureau zien (een gewone tafel met rieten stoel), de computer met WP4

(hij werkte nog op WP3), de telefoon, de adressenlijst van parochies, een lege boekenkast en zei: “Nou.... Succes!”

Op vrijdag vroeg hij me wat ik zoals gedaan had. Ik legde hem mijn plannen voor. Willem stelde wat kritische vragen en zei met een brede glimlach: “Mooi, ga zo door.”

Dat was Willem ten voeten uit. Hij genoot ervan om collega's en vrijwilligers hun eigen ideeën te laten ontwikkelen. Hij was geen directeur die alles volgens zijn eigen inzicht wilde laten lopen. Hij hield de grote lijn in de gaten en stuurde zo nodig bij. Hij keek gewoon toe wat ik deed, stond mij met raad, kennis, wijsheid en ondersteuning terzijde. Op teksten was hij zéér kritisch. Hij hield niet van overbodige beeldspraak.

Onder zijn leiding groeide de KCL uit tot een bureau met negen medewerkers en vele vrijwilligers en stagiaires uit de hele wereld. Het Landelijk Steunpunt Jongerenkoren (LSJ) floreerde en we ontwikkelden muziekbundels, het dirigentenweekend, zangdagen. Willem schreef aan de lopende band projectaanvragen voor fondswerving en subsidies. Daarnaast bleef hij op gezette tijden muziek schrijven en teksten in zijn spaarzame momenten van vrije tijd, zoals 'Zo is God' en 'Breng mij over grenzen'.

Ik leerde hem ook kennen als een familieman met een enorme openheid en nieuwsgierigheid naar mensen. In die jaren hadden we vrijwilligers en stagiaires uit Noord en Zuid Amerika, Afrika, Oost-Europa, het Midden-Oosten en Azië. Ik hield het niet meer bij, maar Willem kende van iedereen het levensverhaal. Iedereen was ook bij hem thuis welkom. Daar was het een zoete inval, of het nu om zijn eigen kennissen of die van zijn kinderen ging. Zijn gastvrijheid kende gewoon geen grenzen.

Willem was enorm begaan en betrokken bij mensen. Als vrijwilliger was hij medeoprichter en voorzitter van Betuwe Wereldwijd en Vraag en Aanbod Wereldwijd, met sociale werkplaatsen door het hele land. Zovele mensen hadden werk en plezier dankzij zijn visie en inspanningen. Nooit vroeg echter Willem echter persoonlijke aandacht voor zijn werk en inzet. Hij zocht geen eer of complimenten terwijl hij de onvermoeibare motor en inspirator was.

KCL/LSJ werd ResponZ in 2001 als op een na grootste jeugdorganisatie in Nederland. In 2004 werd RezonZ in één klap 100% wegbezuinigd door de overheid. Willem stond op straat op 1 april 2004, op de dag dat hij 25 jaar eerder in dienst was aangetrokken om de KCL op te richten. Maar hij was niet uit het veld geslagen. Willem en ik richtten op die dag de Stichting Code-X op, met de afdelingen Music, International en Projects. Het jongerenkorenwerk ging door, zonder subsidie. Willem was de kampioen van fondswerving en hield de stichting overeind. We verhuisden naar het fabriekspand van Betuwe Wereldwijd in Culemborg. In een keldertje hield ik de activiteiten voor jongerenkoren gaande. Andrea Lemire trok op de zolder de kar voor de internationale projecten. Willem hield het schip gaande vanuit een kamer op de begane grond en ontwikkelde vrijwilligersprojecten voor onder meer weeskinderen in China.

In 2009 schreven we samen het project 'Tools for Community Development' waarvoor ik een jaar naar Suriname ging om een Kathedrale Koorschool op te richten. Het project werd verlengd en ook daar zocht Willem de fondsen voor en ondersteunde de Koorschool van harte, hoewel hij mij liever terug in Nederland zag komen. Toen kwam het moment dat de grens van fondsenwerving was bereikt voor Suriname. Ik besloot te blijven en nam ontslag bij Code-X. Willem steunde mij hierin en bleef het werk in Suriname voluit ondersteunen terwijl hij de verantwoordelijkheid voor Code-X Music in Nederland nu ook op zich had.

Ook dit was Willem ten voeten uit. Zijn hart was groter dan deze wereld. Er was plaats voor iedereen en ieders eigen keuze. Hij bleef ook contact houden met iedereen, ik weet niet hoe hij dat deed. Zijn liefde voor de mens was zijn drijfveer en zijn eenvoudig geloof in God. Hij leed onder de teloorgang van de RK Kerk in Nederland als trouwe kerkganger in Culemborg. Het eenvoudig directe geloof met daden van barmhartigheid, liefde en solidariteit was zijn lijfspreuk. Dat heeft hij tot het einde toe volbracht, onzelfzuchtig, trouw en onvermoeibaar. Tot God hem tot zich riep op 1 juli 2018.

De betekenis van Willem voor de jongerenkoren in Nederland is immens. Willem heeft met zijn visie de kerkelijke ontwikkelingen in Nederland niet kunnen tegenhouden, maar ik denk dat hij het zeker had gekund als de RK Kerk zijn visie op geloof, liturgie, muziek en communicatie had omarmd. Toch heeft hij door zijn werk enorm veel tot stand gebracht in weerwil van de tijdgeest. Hij was een visionair en bewogen mens. Willem, de Bernardus van Culemborg.

Albert Arens, 2 juli 2018, Paramaribo